

Література

1. Рамка цифрової компетентності [DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens, 2016. URL: <https://econpapers.repec.org/paper/iptiptwpa/jrc101254.htm>.
2. Генсерук Г. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. Київ, 2019. Вип. 6. С. 8–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeeetu_2019_6_4/.
3. Барна О. В., Балик Н. Р., Шмигер Г. П. Формування професійної компетентності майбутніх учителів у закладах вищої освіти України. *Професійна компетентність учителя Нової української школи: формування, розвиток та удосконалення*: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції Тернопіль: ТНПУ. 2020. С. 85–87.
4. Опис рамки цифрової компетентності для громадян України. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf.
5. Information fluency. *Quickstart. Skills Guide*. URL: <https://wabisablearning.com/pages/blog>

УДК 37.08

Бартенєва І. О.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

ДЗ «Південноукраїнський національний

педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

irina021271@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНА ІНТУЇЦІЯ ЯК КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Вершиною педагогічного досвіду та майстерності, розвитку особистості педагога є педагогічна культура. Під педагогічною культурою розуміють оволодіння вчителем педагогічним досвідом людства, ступінь його досконалості в педагогічній діяльності, досягнутий рівень розвитку його особистості.

Педагогічна культура є важливою складовою частиною професійної і загальної культури вчителя, яка характеризує ступінь глибини і ґрунтовності оволодіння знаннями з педагогічної теорії та практики в їх постійному розвитку, педагогічною майстерністю, педагогічною технікою та культурою педагогічного спілкування з урахуванням вікових особливостей здобувачів освіти та нерозривного зв'язку з життям. Це адекватний, максимально повний вияв індивідуального потенціалу вчителя в творчій реалізації знань, умінь і навичок, що забезпечує високий кінцевий результат професійно-педагогічної діяльності [2].

Незважаючи на різноманіття компонентів педагогічної культури, рідко

зустрічається такий важливий компонент, як педагогічна інтуїція. Педагогічна інтуїція є одним із системоутворюючих компонентів педагогічної культури, що визначає миттєвий і безпомилковий вибір методу, прийому, слова, інтонації. Педагогічна діяльність не мислиться без чуття, передбачення, інтуїції, імпровізації. Інтуїція, педагогічне чуття найчастіше заміняють досвідченому вчителю логічні міркування.

Більш важливими з погляду вивчення сутності інтуїції є філософські і психологічні теорії. Якщо філософський аспект розгляду інтуїції полягає в з'ясуванні способу одержання, зміни, руху знання, у пошуку методологічної основи, у визначенні соціальних коренів, то психологічний – у розгляді феномена інтуїції з погляду психологічної діяльності і станів з'ясування діючих механізмів психіки. Цей підхід важливий і тому, що дозволяє розглядати інтуїцію в будь-якому конкретному виді діяльності. У психології інтуїція розглядається як новотвір людини, заснований на знаннях і досвіді, що визначає дії людини без попереднього аналізу, миттєво, але натхненно. Вона допомагає знайти правильне рішення в умовах недостатньої інформації і часу, на основі орієнтованого пошуку й екстраполяції. А такий дефіцит завжди величезний там, де справа стосується живої людини. Педагогічна інтуїція не випадкове явище, а закономірний і важливий компонент творчої діяльності вчителя, його педагогічної культури, що виступає як засіб оперативного коректування педагогічного задуму [1].

За джерелами виникнення інтуїція може бути почуттєвою та інтелектуальною (творчою). Вищим проявом інтуїції є інтелектуальна (творча) інтуїція. За визначенням О. М. Князевої, це досягнення стану інсайту, саме побудовування – перехід від простої структури до складного, саморозвиток, ускладнення первісної структури. Творча інтуїція виникає в людини тільки на рівні вищого прояву майстерності, коли є вже глибокі знання свого предмету і необхідний досвід, коли інформація виводиться з-під контролю свідомості, відпускається в підсвідомість. У результаті звільняється поле для вільного конструювання, для гри розуму, для інтуїтивного бачення.

У своєму розвитку творча ініціатива проходить кілька етапів. Англійський учений Г. Уоллес виділяє чотири етапи: підготовку (охоплення максимально можливої розмаїтості елементів знання), дозрівання (переоцінка цінностей знання), осяяння (прорив в незнане) і перевірку. Центральним моментом вважається інтуїтивне охоплення очікуваного результату.

Навіть вищий рівень сформованості знань, умінь і навичок, розвиненість необхідних особистісних якостей не забезпечують повного становлення педагогічної культури, тому що залишається несформованою педагогічна інтуїція, що припускає:

1. Здатність до прогнозування, уміння вгадати, передбачити всі ті ситуації, що можуть виникнути в ході педагогічної діяльності.
2. Здатність до педагогічної імпровізації, нестандартного, несподіваного підходу до організації освітнього процесу.
3. Евристичне мислення, швидку орієнтацію, гостру спостережливість, чіпку пам'ять, бездоганну логіку.

4. Широту асоціацій, легкість асоціювання окремих понять.
5. Здатність до дізнання, розпізнавання образу по деталях, згортання розумових операцій, аналогії.
6. Ступінь оперативності прийняття рішень в умовах дефіциту часу та інформації [3].

Отже, педагогічна культура, будучи специфічним додатком загальної культури, являє собою більш інтегральну соціальну якість особистості вчителя, що поєднує процес і результат педагогічної діяльності, узагальнений показник професійної компетентності і ціль професійного самовдосконалення. Педагогічна культура – це усвідомлена система, що містить у собі професійно-значущі особистісні якості педагога, професійно-необхідні знання, вміння і навички, педагогічний досвід, творчий підхід до вирішення задач навчання і виховання, педагогічну інтуїцію.

Література

1. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність як мистецька дія. *Рідна школа*. 1995. № 7–8. С. 31–50.
2. Микитюк І. Педагогічна культура вчителя в контексті сучасної культурно-освітньої ситуації. *Вища школа*. 2009. № 4. С. 93–101.
3. Табачек І. Особистість вчителя: філософсько-історичний екскурс. *Мультиверсум. Філософський альманах*. К.: Центр духовної культури, 2004. № 42. С. 20–26.

УДК 37.036 + 78 (07)

Бачинська Л. М.

вчитель музичного мистецтва
та інтегрованого курсу «Мистецтво», учитель-методист,
заступник директора з виховної роботи
Тернопільського ЗЗСО № 18
Lida_bm@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧО-ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ НА УРОКАХ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ

У національній доктрині розвитку освіти чітко простежується мета державної політики щодо розвитку особистості і творчої самореалізації громадянина України. Отже, виховання покоління людей, здатних оберігати й примножувати найкращі зразки національної культури, є основним завданням учителя предметів художньо-естетичного циклу в освітньому закладі. Однією з пріоритетних цілей сучасної української школи є забезпечення якісного освітнього середовища для формування та становлення особистості, яка спроможна виходити за межі відомого, нестандартно мислити, приймати креативні рішення, створювати і сприймати новітні за своїм характером продукти. Цим зумовлюється потреба у формуванні інноваційного середовища та дослідженні питання креативності як загальної творчої здатності особистості.